

Læreplan

Rudolf Steiner børnehaven Markblomsten

Pædagogisk læreplan

Den pædagogiske læreplan for Markblomsten er i henhold til § 8 i dagtilbudsloven udarbejdet med udgangspunkt i vores pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer samt de tilhørende mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

De seks læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Markblomsten er en børnehave normeret til 24 børn, som er samlet i én børnegruppe. Vi har børn i alderen ca. 3-6 år.

Markblomsten er beliggende i Skjoldhøj, Tilst, i udkanten af True skov. Vi har til huse på en naturrig grund, med både sandkasser, terrassemiljø, bakker, skov med klatretræer, bålplads, gynger, legehuse og køkken- og blomsterhave.

Vores læreplan tilrettes løbende efter vores nuværende pædagogiske praksis, ny viden, nye fysiske forhold samt vores nuværende børnegruppe.

Alsidig personlig udvikling

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

(Bekendtgørelsen om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer i henhold til § 8, stk. 9. i Dagtilbudsloven)

I Markblomsten forstår vi hvert barn som unikt og værdifuldt - og vores fokus er altid på, at det enkelte barn føler sig anerkendt og styrket i sin selvfølelse og sine individuelle potentialer. Samtidig følges barnets alsidige udvikling tæt af pædagoger og forældre.

Vores pædagogiske praksis lægger vægt på en tryk, genkendelig og familiær atmosfære, hvor hvert barn kan udvikle og udforske sig selv og føle sig set og værdsat af både voksne og andre børn. Alle børn mødes i børnehøjde hver dag, når de ankommer til Markblomsten, vores ønske er, at de skal føle sig set, velkomne og trygge. Forældre og personale giver hånd og hilser varmt på hinanden, så barnet kan opnå en følelse af samhørighed og tillid, forældre, voksne og børn imellem.

Til vores samling, som vi holder hver morgen, nævnes alle børn ved navn, også de børn som ikke er der, så alle får en oplevelse af at være betydningsfuld og en synlig del af vores børnefællesskab.

Gennem vores pædagogik og omgang med børnene ønsker vi at styrke deres tro på dem selv, deres evner og færdigheder og giver dem en følelse af at være en vigtig og aktiv del af børnefællesskabet, uanset social og kulturel baggrund. Vores daglige sanglege, eventyr og små legegrupper styrker tilknytningen mellem børnene og danner et fællesskab, som er præget af respekt og demokratiske værdier. Børnene lærer, hvad det betyder at være en del af et fællesskab gennem deres deltagelse i vores genkendelige rytme for dagen og daglige gøremål som madlavning, oprydning og borddækning.

Vi tager altid udgangspunkt i det enkelte barn og barnets nærmest udviklingszone. I vores dagligdag står vi trygt ved barnets side og støtter dem i deres personlige udvikling, i deres sprog og kommunikation, grov- og finmotoriske udvikling og i at tilegne sig sociale kompetencer. Ydermere arbejder vi i alle fællesaktiviteter med motivation af det enkelte barn. Vi stimulerer til barnets egenaktivitet og nysgerrighed, og vi understøtter barnets egne ideer og gåpåmod.

I Markblomsten skaber vi en god balance mellem fri leg, hvor barnet kan udfolde sin fantasi, og voksenstyrede aktiviteter, hvor barnet bliver inspireret af de voksne. Vi udnytter bevidst den plads, vi har til rådighed, så der for alle børn er mulighed for både at lege vildt, bruge kroppen, stemmen og kræfterne og til at finde små åndehuller, hvor der er mulighed for fordybelse, kreativitet og at sidde for sig selv med legetøj, puslespil, sytøj eller en bog.

Vores pædagogiske læringsmiljø er tilpasset det enkelte barns behov og foregår i et tempo, der tager hensyn til det enkelte barns færdigheder, alder og almene udvikling. På den måde kan barnet øve sig, tilegne sig viden og færdigheder og mestre sig selv og sine egne kompetencer i overensstemmelse med det alment forventelige. Desuden er der altid legetøj og materialer til rådighed og mulighed for at bede om særligt legetøj, der er tilpasset børnenes behov og alder. Er der omstændigheder omkring barnet, der spænder ben for barnets udvikling, tages dette op med forældre og evt. andre instanser og netværk inddrages som PPR, logopæd, familiecentret mm.

I Markblomsten arbejder vi hver dag for at støtte børnene i en udvikling, der giver dem mod til at møde verden, tro på sig selv og hinanden, så de kan udfolde deres potentialer, klare modgang og opnå en lyst til livet. Vi agerer som rollemodeller og som stilladser for deres begyndende selv og arbejder hver dag for at skabe nogle pædagogiske læringsmiljøer, der giver de bedste muligheder for deres personlige udvikling.

Social udvikling

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

(Bekendtgørelsen om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer i henhold til § 8, stk. 9. i Dagtilbudsloven)

Alle børn er forskellige, alle børn har ligheder og alle børn indgår med deres personlighed i vores børnefællesskab. Vi lægger stor vægt på, at vi i Markblomsten er et fællesskab, både når vi samles, og når vi er i den frie leg. Vi understøtter, at børn leger på tværs af alder, køn og interesser. Det gør vi blandt andet ved at lave små legegrupper, hvor børn møder børn de måske ikke selv havde fundet sammen med i leg. Nye lege og nye relationer opstår. Børnene får øje på hinandens styrker og afkoder nye måder at være i samspil på. Vi har fokus på, at forskellighed er en ressource. Vi hjælper de børn, som har svært ved at indgå i samspillet med andre ved bl.a. at vise de ressourcer, de har til de andre børn og opbygge lege, hvor alle kan bidrage og har mulighed for deltagelse.

Legen er et helt centralt element af vores pædagogik. Børns leg er livsvigtig og afgørende for deres udvikling, dannelse og læring. I legen går de på opdagelse, de bearbejder deres omverden, udforsker den og bliver klogere på sig selv. Gennem legen udvikler børnene sig socialt, de forhandler, løser små konflikter, går på kompromis, viser hensyn, idéudvikler, oplever succes og nederlag og de øver selvregulering. I løbet af vores dagligdag er den frie leg derfor vægtet højt. Den er rammesat af faste tidspunkter med voksenstyrede aktiviteter og daglige gøremål, men det meste af dagen er legen i centrum.

De voksne er altid lige i nærheden og omkring legen. De hjælper med at afstemme og komme med nye idéer, hvis en leg går i stå eller har brug for at tage en ny drejning. De voksne finder ting til legen, og de hjælper med at løse konflikter, når de opstår. Oftest vil den voksne hjælpe med det, legen har brug for og derefter lige så stille trække sig fra legen igen. Opstår der større konflikter, vil der altid komme flere voksne, der kan hjælpe hver sit barn. Børnene falder da til ro og bliver mødt i deres perspektiv på konflikten. Vi forebygger dermed også at konflikten optrappes, fordi børnene tages væk fra hinanden. Vi arbejder på, at børnene, om muligt, mødes igen bagefter for at høre den andens perspektiv, så de kan øve sig i at se en situation fra en anden vinkel.

Som voksne er vi rollemodeller, der hjælper børnene med at lære sociale omgangsformer. Det gør vi i relationen til børnene, i relationen til de andre voksne, gæster i huset og til forældrene. Børnene kopierer vores adfærd og hinandens. Derfor er det også vigtigt, at de voksne er tæt på legen, så de hurtigt opfanger, når omgangstonen og legen tager en uheldig drejning.

Et gennemgående pædagogisk fokus i Markblomsten er tilknytning. Vi arbejder hver dag og hele tiden på vores relationer til børnene. Børnene lærer empati gennem deres relation til de voksne, gennem legen og ved deres deltagelse i fællesskabet. Børnene skal føle sig trygge og føle, at der bliver draget omsorg for dem, så de kan bruge deres energi på at lege, udvikle empati og indgå i det sociale samspil i børnegruppen. Vi ønsker, at alle børn opnår en følelse af at høre til, og at de kan bidrage til

fællesskabet. Dette gør vi blandt andet, når vi holder samling hver morgen. Alle får lov til på tur at fortælle det, de har på hjerte og blive lyttet til. De oplever at blive valgt til af de voksne og af deres venner i sangleg. De øver at vente på tur, at alle skal have lov at blive valgt og hørt, og at afstemme sig efter de andre og den stemning den voksne sætter. De øver, at det ikke altid er dem, som vælges til og at alle er forskellige og bidrager forskelligt. En anden voksenstyret aktivitet er eventyrfortælling som bordspil og højtlesning. Her er de voksne opmærksomme på at vælge eventyr og litteratur, hvor fokus også er på empati, omsorg, venskaber og forskellighed. Børnene kan dermed danne sig indre billeder af det, de ser og hører og tage det med ud i deres leg og opbygge nye stilladser for deres sociale samspil med andre.

Vi vægter i Markblomsten at have en tydelighed overfor børnene, så de ikke bliver usikre på, hvad vi vil dem. Vi har klare regler for vores sociale omgang med hinanden, omgangen med vores ting, legetøj og naturen. Det skal være nemt og overskueligt for børnene at være en del af vores fællesskab. De voksne tager ofte reglerne op på personalemøderne, vi undres sammen og diskuterer, hvilke regler der giver mening for børnene, hvordan vi formidler dem, og hvordan vi bedst skaber et læringsmiljø, der fremmer en god kultur børnene imellem og deres omgang med omverdenen.

Vi er løbende i dialog med forældre om, hvordan vi sammen bedst understøtter deres børns sociale udvikling og trivsel. Hvilke pædagogiske tilgange vi har lige nu for det enkelte barn og for børnegruppen. Hvad det enkelte barn har brug for, for at få de bedste deltagelsesmuligheder i fællesskabet.

Kommunikation og sprog

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

(Bekendtgørelsen om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer i henhold til § 8, stk. 9. i Dagtilbudsloven)

I Markblomsten er det vores hensigt at arbejde med sproget hele dagen. Det gør vi ved at sikre læringsmiljøer, hvor sproget har mulighed for at udfolde sig for alle børn i løbet af dagen i forskellige situationer. Sproget læres bedst i samspil med andre, og vi strukturerer derfor dagen, ugen og året, så sproget får en afgørende rolle i vores planlægning.

I løbet af den enkelte dag er der fokus på sproget ved de voksenstyrede aktiviteter, den frie leg, ved rutiner og overgange.

Vi har hver dag en samling, hvor vi synger, laver sanglege, rim, remser og fingerlege. Sproget leges og synges ind, mens vi gestikulerer det, vi synger og bruger vores kroppe, så sproget forankres i det kropslige. Vi gentager sangene mange gange op til en årstidsfest, og de samme sange synges hvert år. Der introduceres også nye og børnene kommer med bud på sange, de elsker. Fortællenen går rundt i kredsen, og alle har mulighed for at fortælle det, de vil. De voksne hjælper med at fortælle for de børn, der finder det svært. Her har de voksne fået et par stikord af forældrene om morgenen ved aflevering og kommunikationen hjælpes på vej for barnet.

Skriftsproget er en integreret del af vores dag. Der er bøger lagt frem ved alle overgange – når de første sætter sig i kredsen til samling, når de sætter sig til bords og venter ved måltiderne, når de sætter sig til eventyrfortælling. Vi læser højt ved de ældstes samling hver dag, fortællinger der passer til deres alder og der læses for alle til eftermiddagsmaden.

I rutinesituationer som toiletbesøg, madlavning og garderobe er der altid voksne til stede, som samtaler med de børn, der er. Vi bruger sang i overgange som ved oprydning, når vi skal samles, og når vi sætter os til bords. På toilettet skal de små hænder skrubbes lidt ekstra af den voksne og samtalen om, hvad de har leget med hænderne, falder naturligt. Måske der synges en lille 'vaskehænder-sang'. I garderoben hænger vores "Fedteklente", som viser dagens overtøj. Vi samtaler om, hvad vejret viser at den og vi skal have på.

Ved måltider sidder vi i små grupper fordelt i huset og i sommerhalvåret også ude. Det giver ro til samtale, hvor den voksne sikrer sig, at alle børn bliver hørt og får lov til at ytre sig. Den voksne fortæller også om sine oplevelser eller historier, som børnene kan spørge ind til.

Pædagogisk arbejder vi for, at der er mest mulig ro, når vi er inde, også i garderoben, så det er muligt at samtale og alle føler sig trygge ved at udtrykke sig. Vi ved, at sproget kan have svært ved at udfolde sig og læres, når der er støj, og derfor strukturerer vi vores uge og dag, så der er tidspunkter med mere ro og mindre grupper, der leger inde eller er på tur. På turen er der plads til, at man kan holde en voksen i hånden og få en længere snak. Snakken flyder bedre, når man bevæger sig, og den forankres bedre i kroppen. Udenfor er der altid noget at snakke om, og vi bruger aktivt naturen som vores fælles tredje i samtalen.

I løbet af ugen er der aktiviteter for de tre forskellige årgange, hvor sproget, legen og aktiviteten tilpasses gruppen.

Vi sprogscreener alle børn, når de er omkring 3 år. De børn som viser sig at have nogle udfordringer sprogligt, følger vi med løbende screeninger. Vi har ca. en gang om ugen en sproggruppe, hvor de børn som har brug for lidt ekstra støtte til at øve udtale eller skabe et større ordforråd mødes med en pædagog og leger med sproget. Det kan fx være med spil eller dialogisk læsning. Det er vigtigt for os, at sproget leges ind, og der samtidig er fokus på det relationelle i aktiviteten. For de børn, hvor der er en særlig indsats, har vi et tæt samarbejde med forældrene om dette, for at de også derhjemme har mulighed for at udvikle på de områder, barnet har brug for. For de børn, hvor der er brug for en mere særlig indsats, får vi hjælp til vurdering og sparring af den logopæd, der er tilknyttet os.

I personalegruppen arbejder vi løbende med, hvordan vi kan udvide samtalen med børnene ved at stille åbne spørgsmål. Vi taler om, hvilke børn vi sprogligt skal have et ekstra fokus på og hvilket fokus. Hvordan kan vi støtte dem i de aktiviteter, der allerede er i løbet af dagen som sangleg og rutiner. Måske et bestemt barn altid skal puste lyset ud, for at træne mundmotorikken i en periode, måske vi skal have ekstra mange rim med "S", eller et barn skal inviteres i flere lege med få børn, for at sproget kan udfolde sig. Der tages hensyn til barnets zone for nærmeste udvikling, deres alderstrin, interesser og relationer, når vi snakker om indsatser for det enkelte barn og gruppen.

Ved at understøtte børnenes sproglige udvikling understøtter vi samtidig deres muligheder i det sociale og i børnefællesskabet i børnehaven. Et godt sprog kan modvirke konflikter og åbne for nye muligheder i legen og i deres oplevelse af verden omkring dem.

Krop, sanser og bevægelse

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelser.

(Bekendtgørelsen om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer i henhold til § 8, stk. 9. i Dagtilbudsloven)

Bevægelse, kropsbevidsthed og sansning er et element der indgår i hele vores dagligdag, både ude og inde. Hos os er der forskel på, hvilke aktiviteter hhv. inde- og uderummet indbyder til. Når vi er mange på stuen, leger vi mere stille. Vi leger med legetøjet, laver kreative aktiviteter ved bordene og aktiviteter med et sansemæssigt præg som modellervoks, arbejde med garn og filtning. Vi har fokus på at stimulere finmotorikken og være i mere rolige processer sammen. Det samme gælder, når vi spiser, øje-hånd koordination øves, når der fx skal smøres madder eller spises med bestik. Til vores årstidsfester er der altid fokus på de kreative projekter, der snittes sværd til Michaelsfesten, males og foldes lanterner til lanternefesten, sys knudekylling til påske mv. Flere gange om ugen er små hold inde og lege, der laves aktiviteter for de forskellige aldersgrupper inde, hvor fysik, motorik og sansning er et tema. Det kan være at være vilde og bagefter helt stille, kravle igennem tætsiddende stof, blive rullet som en pandekage, få trykmassage. Aktiviteter som leges og hvor begejstringen er det, som driver lysten og motivationen.

Når vi er ude, er der helt andre muligheder for mere fysisk aktivitet. Vi har en stor have med græsarealer, bakker, gynger, legehus, høhytte, køkkenhave og skovområde. Vi har klatretræer i forskellige niveauer, så alle kan være med, vi har huler, stubbe og sandkasser. Alt sammen fysiske læringsmiljøer, der inviterer til forskellige måder at bruge kroppen og sanserne på. Vi går hver uge tur ned i skoven, der er vores nabo. Turen tilpasses børnegruppen, hvor de ældste går længere end de yngste. I Skoven bygger vi huler med lange grene, der må slæbes og samarbejdes om, broer der må testes med forsigtige skridt og siden hop, vandhuller der skal krydses, enge der skal løbes på, søer der skal kigges på i en stille stund, og hvor vi sanser årstiderne.

Alle dage har vi samling, hvor vi laver fingerlege og sanglege. Sange der har elementer, hvor vi kommer højt op i energiniveau og bagefter ned igen. Børnene får fornemmelsen af, hvordan de selv kan styre deres kroppe. Vi gør bevægelser til det, vi synger og stimulerer børnenes sans for koordination gennem bevægelserne og når de sammen fx skal danse rundt og holde i hånden. Vi bliver glade af at bevæge os sammen og glæden smitter.

Vi har valgt kun at have legetøj i naturmaterialer, hvor følelsen og vægten af legetøjet er logisk for barnet. På den måde bliver legen med legetøjet en naturlig sanseoplevelse, der kan overføres til andre sammenhænge, hvor fx den store lastbil faktisk er tung.

Som voksen stiller vi det til rådighed, som børnene kan bruge til at udfolde sig fysisk og gøre det naturligt at bruge kroppen forskelligt hver dag. Det kan være at bygge en motorikbane ude på plænen, hvor vi alle må hjælpe med at slæbe stubbe, paller, brædder og mælkekasser. Der kravles, krybes, balanceres og springes. Nogen har brug for en hånd og udfordringer tilpasses på den måde barnets fysiske udviklingsniveau. Måske

saven skal findes frem, så vi kan bruge kræfter på at lave brænde til bålet eller til en klods, der siden kan dekoreres. En leg sættes i gang, hvor der skal løbes og fanges eller der graves bjerge eller dybe huller i sandkassen. Andre har brug for hjælp til at finde skeer, så de kan lave 'mad' med sand, jord og vand. En gruppe børn går med i køkkenhaven, hvor der graves, plantes og høstes. Den voksne er ofte i gang med praktiske opgaver, som børnene kan invitere sig selv ind i eller blive inviteret ind i, som at feje, luge, rive, reparere mm. Uderummet inviterer til mange forskellige måder at bruge kroppen på. Det er vores ansvar at sørge for, at der fortsat udvikles på, hvordan uderummet kan bruges. Og vi sikrer os, at alle børn inviteres ind i aktiviteter, hvor kroppen kommer i aktivitet og i ro. Som voksen viser vi glæde både ved bevægelse og ved den stille aktivitet, så børnene kan bruge os som rollemodeller.

Vi ønsker at skabe et pædagogisk læringsrum, hvor udvikling sker med kroppen forrest. Vi indretter os både fysisk, strukturelt og pædagogisk, så børnene gennem deres sanser og gennem kroppen oplever deres omgivelser og udvider deres kendskab til kroppen samt møder nye oplevelser, der udvikler dem. Børn må først forstå deres krop, beherske den og kende den fysisk og sansemæssigt før de er klar til at fylde i hovedet. I Markblomsten har vi fokus på at vise børnene, hvornår omgivelserne og situationen kræver ro, og hvornår der er mulighed for større fysiske udfoldelser. Vi ser på, hvad det enkelte barn har brug for, og hvor deres zone for nærmeste udvikling er, så vi sikrer, at alle børn hver dag får brugt deres krop varieret og fortsat udvikler deres fysiske formåen.

Natur, udeliv og science

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

(Bekendtgørelsen om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer i henhold til § 8, stk. 9. i Dagtilbudsloven)

I Markblomsten tilbringer vi meget af vores dag udenfor. I vinterhalvåret er vi ude formiddag og over middag. I sommerhalvåret er vi ude (morgen), formiddag, over middag og om eftermiddagen. Uderummet er vores ekstra rum, hvor kun fantasien sætter grænser. Vi bringer ofte "indendørsaktiviteter" ud, som at skrælle grøntsager til suppen, læse bøger, tegne, male, bygge med klodser mm.

Til vores hus hører en meget naturrig grund, hvor der både er de traditionelle legepladsredskaber som sandkasser, gyngestativ, legehus og bålplads. Dernæst har vi en skov med klatretræer, bærbuske og huler, vi har en køkkenhave med grøntsager, frugter, bær og blomster, og vi har en stor terrasse med bord-bænkesæt og mulighed for at bringe indelegetøj ud.

Når vi er ude, bliver vi inspireret til aktiviteter af årstiden, og det som dagen byder. Vi følger børnenes initiativer, indretter og stiller redskaber til rådighed, så deres leg kan udfolde sig. Vi drager flere gange om ugen ud i skoven, som er vores nabo. Her bliver der både gået og fundet oaser til leg. Nye lege opstår, hvilket fordrer nye relationer børnene imellem.

Vi har en køkkenhave, hvor vi dyrker masser af blomster til at pryde både haven og stuen. Alle børn er med til at så blomster om foråret og sætte løg om efteråret. Vi finder kastanjer og ser, hvordan den sætter spirer og bliver til et lille træ, når vi planter det i jorden. Vi dyrker grøntsager, hvor børnene er med til at forarbejde jorden, gøde den med kompost, bygge pallerammer med hammer og søm, så de små frø. Vande, luge og høste. En spændende proces for alle at følge med i.

Vi smager på naturen, fx krydderurter i haven. Hvordan smager purløg? Smager det måske mindre stærkt på min æggemad? Skvalderkål og brændenælder høstes til suppe. Hvordan undgår vi at brænde os på brændenælden, og hvad kan vi gøre, hvis det sker? Måske nogen snittede sig i fingeren, da vi skar grøntsager til suppen eller da vi snittede ved bålstedet. Mange børn kommer til og ser, hvordan blodet størkner, og vi sætter plaster på.

Vi går på jagt efter krible-krable dyr. Det vrimler med frøer og tudser i græsset. De skal reddes inden græsset skal slå. Hvor mange mon vi har fundet, og hvilken er størst og hvilken mindst. Der vendes sten og stammer. Måske vi er heldige at fange den hurtige skolopender. Der laves bo til dyr i trillebøer og spande, og der sørges for mad til dyrene. Vi sørger for, at de kommer tilbage til deres rigtige hjem, når opdagelsen er slut.

Sproget udfoldes helt naturligt, når vi er ude og har et fælles tredje, vi undersøger eller arbejder med. Mange spørgsmål stilles, vi undrer os sammen og bruger vores fantasi.

I sandkassen laver vi vandkanaler, når det regner. Vi ser at vandet løber en bestemt vej og undersøger om vi kan ændre dets retning. Og hvor bliver det af, når det synker ned i sandet, der må graves. En sten bruges som dæmning og den synker til bunds, når den ploppes ned i vandet. Et blad og en lille gren derimod bliver på overfladen af pytten, vi undersøger og prøver af.

Indenfor skal der sættes stole op til eventyr, hvor mange var vi nu i dag. Der dækkes bord og tælles glas og tallerkner, så der er nok til alle. Glassene skal fyldes halvt op med rosiner. Det er måske nemt for den store, men mere svært for den mindste. Børnene hjælper med at ælte dej og måle mel af, de oplever processen med at lave en dej og bage et brød.

Der bygges trapper og tårne af klodser - hvor højt kan det mon blive, før det vælter? Hvor mange trin har vores trappe, og hvordan er det nu lige den skal konstrueres, så den er stabil?

Vi kigger ud på vejret - hvordan er det i dag, og hvilket overtøj mon vi så skal have på? Vi klæder vores "Fedteklente" på efter vejret, så alle børn kan se, hvilket overtøj vi har fundet frem, der er passende i dag.

Til høsttid skal der kværnes korn til mel, så vi kan bage vores store høstbrød. Vi er med i store dele af processen fra vi høster kornet ude hos landmanden, til vi tærsker det hjemme i børnehaven og til sidst valser og kværner det. Til brødet skal vi have smør. Flødes komme i små glas, og så skal vi ved vores armkræfter omdanne det til fløde, det er helt magisk, at der pludselig er en lille klump smør i vores glas.

Når vi er på tur, samler vi affald og gør skoven fin til alle dens beboere. Hjemme igen skal affaldet sorteres, ligesom det der kommer fra køkkenet og stuen. Alt deles op og gøres klart til genbrug.

I Markblomsten bestræber vi os på at skabe læringsmiljøer med fokus på natur, udeliv og science, som barnet oplever gennem sine sanser, handlinger og interesse. Vi arbejder med, at børnene selv mærker jorden på fingrene, selv oplever tingene gro, rører ved det, smager på det, dufter og lytter til det. Vi er nysgerrige på vores fysiske omgivelser og møder børnene i deres interesse og i det som årstiden byder på. Vi har fokus på at vise børnene en bæredygtig vej og hjælpe dem til at passe på vores ting og naturen. Vi ønsker at give glæden ved udelivet videre til børnene, at være gode rollemodeller for dem, hvor vi selv viser interesse for de fænomener vi møder i naturen. Vi ønsker at børnene møder verden med åbenhed og nysgerrighed, og det understøtter vi ved at værne om deres fantasi og undren i stedet for at komme med forklaringer og faste skabeloner for de fænomener vi møder. Ved at tilbyde oplevelser i naturen og ved at være helt tæt på den hver dag, bliver den en naturlig del af børnenes erfaringsdannelse. Vi tilrettelægger vores læringsmiljøer indenfor natur, udeliv og science, så de indgår som en naturlig del af vores dags-, uge- og årsrytme.

Kultur, æstetik og fællesskab

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligevægtige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- 2) Det pædagogiske skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

(Bekendtgørelsen om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer i henhold til § 8, stk. 9. i Dagtilbudsloven)

Markblomstens hverdag er organiseret således, at æstetiske læreprocesser/formsprog er tænkt ind i hverdagens rutiner og aktiviteter. Vi har en velorganiseret struktur på både ugen og dagen, som muliggør små børnegrupper, nærværende voksne, planlagte aktiviteter samt mulighed for at følge børnenes initiativer.

Vores fysiske rammer indenfor er fleksible og skaber derved mulighed for at danne små afgrænsede rum, ligesom det kan åbne op og give masser af gulvplads. Personalet tager ansvar for, at læringsmiljøet er inspirerende ved bl.a. at lave opstillinger af legetøj og/eller kreative materialer. Årstiden er altid afspejlet på årstidsbordet, som er pyntet med naturens farver, materialer, figurer m.m. Formiddagens aktiviteter er struktureret i mindre grupper og legetøjet og de ting, som børnene i øvrigt bruger, er lavet af naturens materialer.

Om morgenen modtages børn og forældre hjerteligt og overgangen støttes af nærværende voksne, som skaber den trygge ramme, børn har brug for. Vi betragter os som en stor familie; et fællesskab bestående af husets ansatte og hele barnets familie. Det indebærer en åben og ærlig tæt daglig dialog, som giver en fælles viden om barnet og dets kulturelle baggrund. Mange forældre benytter gerne muligheden for at komme med på årets ture ud af huset, og der er fuldt hus, når alle inviteres til sommerfest, lanternefest eller arbejdsdag. Vi løfter i flok og vores sted os af hjemlighed.

Vores børnegruppe er på 24 børn som leger på tværs af alder. Vi har øje for at der i børnefællesskabet skabes plads til det enkelte barns interesser og initiativer samt at børnene øver sig i at rumme andre børns perspektiver, uanset kultur, alder, køn og øvrige præferencer.

Der arbejdes også flere gange om ugen i aldersinddelte grupper, hvor deltagelsesmulighederne skærpes og hvor børnene kan have stor medindflydelse på aktiviteterne. Eksempelvis yngstegruppen, hvor fællesskabet for de yngste styrkes via f.eks. rytmik/bevægelse og samværskulturen grundlægges. De ældste holder ofte samling i skoven, hvor der er mere plads til bevægelse end i kredsen indenfor.

Hver uge har børnene mulighed for at deltage i en hyggelig og rolig male-stund, hvor de eksperimenterer med akvarelfarve, og hvor fokus udelukkende er på processen. Flere gange ugentligt fortælles der eventyr for alle børn, og eventyret bearbejdes ofte i legene udenfor efterfølgende.

Vores lerjord er godt at lege- og modellere med, skovens pinde snittes og slibes, huler og tippier danner ramme om mange magiske lege i skoven og vores store køkkenhave er et godt sted at blive forundret over naturen. Vi er altid tæt på børnene og understøtter deres sanselige og kropslige oplevelser samt hjælper med at bearbejde de indtryk, de får ved at italesætte deres følelser og oplevelser.

Vi har mange traditioner i løbet af året, hvor vi holder i alt 9 årstidsfester. Vi bruger lang tid på at forberede hver fest og børnene får her kendskab til mange forskellige æstetiske processer og oplevelser. Nogle eksempler kunne være: de maler mel, kærner smør, synger høstsange fra gamle dage. De klipper, limer, maler, syr og snitter rekvisitter. Til nogle af festerne er det de ældste børn som laver rekvisitter til yngste- og mellembørnene. Og til hver fest øver vi de helt særlige sange og sanglege som hører sig til festen.

Der fortælles/vises et hel særligt eventyr til hver fest og et par gange om året, er det børnene som, iført fine kostumer, spiller rollerne. Dette gøres hver dag over en periode og bygges langsomt op. Det bliver ikke opført for andre end børnene selv, da målet ikke er en flot forestilling, men snarere en indre proces for børnene, som hører eventyret fortalt mange gange, og selv, i løbet af perioden, spiller forskellige roller.

Lang tid efter en årstidsfest kan vi iagttage hvordan både fortællinger, sange og fagter indgår i børnenes lege.

